

SLÆGTS-NYT

FAMILIEMEDDELELSER FOR STORGAARD-SLÆGTEN

Nr. 7

Januar 1953

5. årgang

En Tak

Jeg vil gerne gennem disse Linier bringe alle de rundelige Betalere af „Slægts-Nyt” en hjertelig Tak for den Støtte og Interesse, de herved har vist for Sagen. Jeg skal lige give en kort Redegørelse: Bladet udkommer 2 gange aarlig i ca. 135 Eksp. (før 175), heraf har kun 87 betalt endnu. Men de har til Gengæld betalt 215 Kr. Vi betaler Bogtrykkeren 100 Kr. halvaarlig, den rigtige Pris vilde være mindst 150 Kr., også her skylder vi en hjertelig Tak for den udviste Velvilje.

Jeg minder om Slægtsnaalen, som endnu kan faas for 1,25 Kr. .Beløbet kan sendes i Frimærker.

Vi ønsker Slægten, fjern og nær et godt Nytaar.

Red.

Vandrebogen

Som de fleste at Slægten ved, har vi en Vandrebog som gaar fra Hjem til Hjem i Slægten og har gjort det gennem adskillige Aar. Reglen er, at ingen maa beholde Bogen i over 8 Dage, i modsat Fald maa de bøde 2 Kr. for hver paabegyndt Uge, og dette Beløb tilstilles Johannes Nielsen, Hinge Storgaard pr. Hinge, han er Kontrollør af Vandrebogen.

Desværre gaar det sin skæve Gang, navnlig det sidste halve Aar har været slemt. Kan du ikke finde paa noget at skrive saa læs Bogen .og bemærk, hvornaar modtaget og afsendt, og send den saa hurtigst muligt til den næste paa Listen, samtidig

med at du sender Johannes et Kort om, hvilken Dag afsendt og til hvem. Husk paa - det tager mange Aar at komme rundt til Slægten, ingen er tjent med saadant Sløseri.

Red.

Dødsfald

En af Hinge Sogns kendte Mænd, fhv. Gaardejer Kresten Kristensen, Nørskovlund, er den 22. juli pludselig død ramt af et Hjerteslag, 73 ar, gl. - Kresten Kristensen var paa Vej til Nørskovlund Holdeplads og vilde herfra tage med Toget til Viborg, hvor han skulde deltage i et Møde. Paa Vejen tæt ved Holdepladsen styrtede han med Cyklen. Læge og Ambulance blev straks tilkaldt, men Lægen kunde kun konstatere, at Døden var indtraadt.

Kr. Kristensen var født i Hinge og overtog efter Faderen Fødegaarden. Denne solgte han i 1936. Han købte da det Hus i Nørskovlund, hvor de siden har boet. Kr. Kristensen har altid taget levende Del i Sognets Anliggender, saaledes var han i mange Aar Formand for Foderstofforeningen, Nørskovlund Vandværk, Hjælpekassen, i Bestyrelsen for Sparekassen m. m. Han har deltaget i Indre Missions Arbejde i Sognet. Ved sin Død. var han Formand for Aldersrenteforeningen. Hinge Sogn har ved Kr. Kristensens Død mistet en af sine gode, gamle interesserede Mænd. Han havde været gift to Gange, sidst med Nikoline Storgaard (Slægtsbog Side 71), der nu sidder ene tilbage. I Løbet af godt et Aar har hun mistet sin Mand og to at sine Søskende. Kr. Kristensen blev begravet den 28.

skende. Kr. Kristensen blev begravet den 28. Juli paa Hinge Kirkegaard.

P.N.

Grd. Viggo Pedersens Hustru, Marie Luise af Astrup (Slægtsbog Side 110) døde den 7. August, paa sin Mands Fødselsdag. - Ved hendes Begravelse den 10. udtalte Præsten bl.a.: „Der lagde sig en knugende Sorg over vort Sogn ved Meddelelsen om Marie Luisers Død, og en dyb Medfølelse samlede sig om Hjemmet i Astrup”. Og dette var saa sandt, som det var sagt. Den 13. Maj fødte Marie Luise en lille Dreng, og Glæden i Hjemmet var stor. Nogle Uger efter skulde Drengen døbes, og der var allerede gjort Forberedelser til Daabsfesten, da Moder og Barn maatte indlægges paa Sygehuset i Kjellerup. Det var den lille, der var syg, men Moderen maatte med, da Barnet ikke kunde undvære hende. I to Maaneder gik Marie Luise derovre i stor Vaande, da det gik baade op og ned med hendes lille Dreng. Den 27. Juli maatte Viggo og Marie Luise rejse til Aarhus med Barnet, for at det kunde komme under kyndigere Behandling. Det var med stor Bekymring, de vendte tilbage til deres Hjem. Nogle Dage efter blev Marie Luise pludselig syg, hun mente selv, det var Blindtarmsbetændelse. Den tilkaldte Læge lod hende indlægges paa Kjellerup Sygehus. Lægerne der erklærede, at det var et Nervesammenbrud, og indrettede deres Behandling efter dette. Hun laa nu i 5 Dage og led store Smerter. Den 6. August sendte Sygehuset hende paa Sindssyge-Hospitalet i Viborg. Ved Ankomsten hertil konstaterede Lægen der, at hun havde Bughindebetændelse. Hun blev straks overført til Amtssygehuset og straks underkastet en Operation. Hendes Mand og Forældre blev hentet til Viborg, men faa Timer efter Operationen udaandede hun. Man vil forstaa, der blev sorg i vide Kredse og ganske særlig i det haardt ramte Hjem. Ved hendes Begravelse paa Hinge Kirkegaard var det Pastor Vestergaard, der talte og forrettede Jordpaakastelsen. Afdødes Bror, Portør Aagaard Nielsen, takkede for den store Deltagelse og indbød til Mindesammenkomst i Forsamlingshuset. Her blev der talt af Lærer Enggaard, Peter Nielsen, Astrup, P. Mogensen, Hinge, Carla Nielsen fra København og Rigmor Nielsen, Nr. Snede.

P.N.

Fhv. Sogneraadsformand Laurits Lauritsen er den 24. November afgaaet ved Døden efter længere Tids Svaghed og Sygeleje, 79 Aar gl. Laurits Lauritsen beboede en af Sognets gamle Slægtsgaarde. Han overtog denne i 1903, og samme Aar blev han gift med Nielsine Nielsen fra Hedehusgaard (Slægtsbog Side 108) som døde den 17. Februar 1950. Laurits blev boende i sin Fødegaard til sin Død, kærlig plejet af sin Datter og Svingersøn,

Anna og Oluf Nielsen, der for nogle Aar siden overtog Gaarden. - Laurits Lauritsen var Sogneraadsformand i Hinge Sogn fra 1917-43. I alle disse Aar tjente han sit Sogn saa godt han formaade og var meget afholdt af alle, han kom i Berøring med, noget der ikke bliver alle Sogneraadsformænd til Del. Han var Formand for Missionshuset i Hinge, og i henved 40 Aar virkede han i Sognets Børnegudstjeneste, et Arbejde der havde hans store Interesse og Kærlighed.

Laurits Lauritsen blev begravet den 29. November. I den smukt pyntede Kirke talte Provst Jeppesen ud fra Davids 3. Salme: „Men, Herre, du er et Skjold for mig, min Ære, og den der løfter mit Hoved”. - Ved Graven takkede Svingersønnen Oluf Nielsen det store Følge og indbød til Mindesammenkomst i Forsamlingshuset. Her blev bl.a. talt af Grd. Marius Pedersen, Grd. Johs. Nielsen, pens. Lærer M. Enggaard, Sogneraadsformand J. Stenholt og Chr. Søndergaard, alle af Hinge Sogn, samt Svingersønnen Grd. Jens Klemmensen fra Gaarslev og Oluf Nielsen, Højgaard.

P.N.

Aage Henrik Døssing er pludselig død paa Amtssygehuset i Skanderborg den 24. Juni 1952. Han blev begravet fra Lundum Kirke den 30. juni. Aage Henrik Døssing var Søn af fhv. Gaardejer Niels Døssing, Fillipsborg v. Kjellerup, død d. 24. Juli 1922, og Hustru Hermanida Hermansen (slægtsbog Side 81), død 4. Juli 1902.

Sygeplejerske Ebba Storgaard, Kjellerup (Slægtsbog Side 67) har haft den tunge Sorg at miste sin Forlovede d. 26. August 1952. Vi bringer Avisens Meddelelse:

Forleden Morgen opdagede man, at Vognmand Chr. Dueholm Jensen, Østergade 10, Bording, laa død i Sengen. Jensen, der var godt 40 Aar gammel, var ugift og boede hos sin Far. Han havde ikke forud været syg og havde saa sent som samme Nat ved 3-Tiden kørt en Tur med sin Udlejningsvogn, uden at der da havde været noget at mærke paa ham. - Det formodes, at Dødsarsagen er en Hjer-telammelse.

Fødsel

Slægtsbogen Side 67. Gunhild og Niels Karl Petersen, en Søn, f. d. 11.-11. 1952, døbt Morten Storgaard Petersen i Engesvang d. 7.-12. 1952.

Runde Tal

1953

Nielsine Marie Michaelsen, Vejle, 60 Aar d. 25.-9.
Christian Stenholt, Ikast, 50 Aar d. 2.-10.
Niels Frits, Herning, 50 Aar d. 28.-6.
Magny Andersen, Aarhus, 50 Aar d. 19.-1.
Elfrida Siersbæk, Silkeborg, 55 Aar d. 3.-5.
Magnus Johansen, Duelundgaard, 50 Aar d. 7.-11.
Theodora Marie Storgaard, København, 55 Aar d. 11.-5.
Johanne Storgaard, Hvam, 55 Aar d. 3.-4.
Maren Rasmussen, Grønbæk, 50 Aar d. 8.-12.
Carla Hansen, Maarslet, 65 Aar d. 30.-5.
Niels Peter Hansen, København, 55 Aar d. 15.-12.
Peder Bitsch, Aarhus, 55 Aar d. 10.-4.
Marius Bitsch, Silkeborg, 50 Aar d. 27.-6.
Anna Storgaard, Kjellerup, 80 Aar d. 2.-3.
Jens Peder Storgaard, Nørskovlund, 70 Aar d. 5.-4.
Marie Amalie Storgaard, Nørskovlund, 65 Aar d. 7.-5.
Abel Storgaard, Aalborg, 60 Aar d. 6.-3.
Andreas Nielsen, Taul, Bjerringbro, 50 Aar d. 4.-1.
Kristian Storgaard, Ans, 65 Aar d. 15.-5.
Anker Storgaard, Ans, 60 Aar d. 6.-10.
Augusta Storgaard, Løgstrup, 55 Aar d. 5.-3.
Kristian Storgaard, Nørskovlund, 55 Aar d. 8.-5.
Marie Birgitte Hald, København, 50 Aar d. 4.-8.
Peter Storgaard, Randers, 75 Aar d. 4.-11.
Marie Storgaard, København, 70 Aar d. 2.-5.
Martha Bitch, Vejle, 55 Aar d. 23.-4.

Tillykke!

Rettelse

til Slægtsbogen Side 90: Marius Nielsen, Aarhus, blev 60 Aar d. 24.-8. 1952. Er født 1892, ikke som meddelt i Bogen 1896.

Bryllupper

Svenn Otto Storgaard Nielsen (Slægtsbog Side 90), gift 2. Gang d. 12.-5. 1951 med Herdis Egeberg, f. d. 24.-4. 1923 i Gravens, Datter af Kristian Egeberg, Silkeborgvej 9, Aarhus.

Johanne Fritze Marie Hartly (Slægtsbog Side 92), gift 2. Gang d. 22.-3. 1952 med Aage Langballe, København.

Peder Nielsen Storgaard

i Forstanderskabet

1841—1851

II

Den 29. September 1843 behandlede i Forstanderskabet bl.a. følgende (denne Sag fra Forstanderskabets Møde, har været offentliggjort i „Aarvog for Viborg Amt 1942”):

„Amtsraadets Opfordring til Forstanderskabet om at afgive sin Mening om Aarsagen til Husmændenes og den tjenende Klasses mindre gode Tilstand, samt hvilke Midler, der kunne anses for hensigtsmæssige til at forbedre deres Stilling.”

Forstanderskabet svarede herpaa, at de ugifte Tjenestefolks Stilling er saa god, som den overhovedet kan være, og det Tjenestetyende, som opfører sig godt og er arbejdsom og tro, tjener stedse saa meget, at det ikke blot kan gaa anstændig klædt, men endog lægge noget op for Fremtiden; der er snarere Mangel paa Tjenestefolk, end der er for mange. - Det samme kan siges om Husmænd uden Jord, disse kunde finde tilstrækkelig Fortjeneste ved Mergelgravning og andet Daglejerarbejde. —

Husmændene med Jord, forsaavidt deres Jord er bleven dem tillagt ved Udskiftningen, finder lettere deres Udkomme og staar sig i det hele bedre end mange Gaardmænd, saa at man med temmelig Vished kan sige om disse, at dersom deres Stilling ikke er god, da er Dovenskab og Mangel paa Spar-sommelighed i Husholdningen Skylden. - De Husmænd, hvis Lodder bestaar af Hedejord, og hvoraf mange befinder sig i Trang og Nød, ser sig som oftest ikke i Stand til at opdyrke disse Lodder i den Grad, at de deraf kan have Føden, da de maa arbejde for at faa Lodderne drevne, tage Sædekorn, Føde-korn paa Borg og blive tilsidst en saa stor Sum skyldig, som Hus og Lod er værd, hvilken de ofte maa forlade og ty til Fattigvæsenet. Det er saaledes disse, som kommer i Betragtning med Hensyn til Trangs Afhjælpning. Men hvad de nuværende Besiddere angaar, da indser vi ikke, at de kan hjælpes uden med Pengebidrag, hvortil Sognet, for øjeblikket i det mindste, ikke har Evne. —

Derimod synes det at ville have god Virkning for Fremtiden, dersom det blev paalagt enhver, som, bygger paa en Hedelod, at han, førend han bortsælger eller borttinger en saadan Lod, opdyrker

og besaar 6 Tønder Land, saa at en Ko og nogle Faar kan holdes. —

Ligeledes vilde meget vindes, dersom det paa-lagdes hvert Tjenestetyende aarligen at afgive 3 Mark af deres Løn til Forstanderskabet, som skulle samle denne Afgift til en Sum, der ved at udsættes paa Renter i en Del Aar vil kunne danne en Kapital, hvis Renter kan anvendes til at afhjælpe nød-stedte Husmænds Trang.

(Det er jo noget af en Socialreform, der her paa-tænkes lavet, det er naturligvis Præsten Lindhardt, der har udformet Protokoltilførslen, mens „For-standerne” har tiltraadt ved deres Underskrift.)

P.N.

Til Justitsraad Holm den 27. sept. 1844

Jeg undlader ikke herved at tilmelde, at en ukonfirmeret Dreng, 14¼ Aar gammel, ved Navn Jørgen Peder Nielsen, der forsørges af Fattigvæsenet, er bortgaaet af sin Tjeneste hos Gaardmand Chresten Mikkelsen i Hinge d. 20. September sidstleden. - Idet jeg paa Forstanderskabets Vegne anmoder Deres Velbaarenhed om at lade udgaa Opfordring til hans Paagribelse, tilføjer jeg, at han ved Bortgangen var iført et Par gamle Lærredsbukser, blaa Trøje og Vest, en Kaskjet uden Skygge og Træsko. —

Den 1. Oktober til Herredsfogden: I Anledning af, at Sognefogden i Hinge, Herman Jensen, har vægret sig ved at lade søge efter den under Fattigforsørgelse værende, bortløbne Dreng, - at det maa blive paalagt Sognefogden at eftersøge drengen. „da det ikke uden Grund kan formodes, at han kunne være druknet i Hinge Aa, da han ikke senere er set af nogen”. - Herpaa svarer Herredsfogden den 13. Oktober, „at det maa anses for et unyttigt Arbejde, at Sognefogden anstiller Undersøgelse efter Drengen J.P. Nielsen, der er bortløben, da han har den Vane”. - Svaret skal opbevares i Arkivet til Efterfølgelse og fornødent Hjemmel i Fremtiden. —

Lindhardt. J Glud.

C. Mikkelsen. P. Nørskov. N. C. Iller.
Baltzer Nielsen. P. N. Storgaard.

P.N.

Erindringer fra en bevæget Tid

Gunner Storgaard fortæller om sine Oplevelser som Frihedskæmper

Det er lykkedes mig at formaa min Fætter, Skræddermester Gunner Storgaard, til at skrive nogle Artikler om sine Oplevelser som Frihedskæmper. Her bringer vi første Afsnit.

Tak for Venligheden. Red..

Ja, hvordan begyndte det egentlig? Hvordan, kom jeg egentlig ind i alt dette?

Mange sære Hændelser og Oplevelser har næsten udslettet Erindringen om, hvordan det egentlig kom sig, at jeg blev draget ind i Modstandskampen.

Som det vil være Slægten bekendt, boede jeg i Aarhus, hvor jeg havde etableret mig som Skrædder, i samme Ejendom - Søndergade 15 - som min Bror Frede havde sin Plisséforretning (købt af Fæster Lemme = Esther Hartly), dog under mere beskedne Forhold. Jeg kaldte »Firmaet« den billige Skrædder, et Navn som siden blev kendt over det meste af Landet. Gennem mit Spejderarbejde, jeg var K.F.U.M.-Spejderfører, var jeg kommen i Forbindelse med »Dansk Samling« og havde faaet en Del gode Venner inden for dette Partis Ungdomsgruppe. En af disse kom en Dag og sagde, han havde en god Ven, der var ved at skrive en Bog, om ikke han kunde faa Lov at sidde uforstyrret i min Stue og klapre paa sin Maskine nogle Timer om Ugen. Selvfølgelig maatte han det, og dermed var jeg igang med illegal Bladvirksomhed. Fra nu af blev det faktisk noget Smøl med Skrædderiet, til Gengæld voksede Bladvirksomheden med rivende Hast. Fra nogle faa Hundrede Stk. af Studenternes Blad »Budstikken«, som vi maatte holde op med, da Redaktøren flygtede til Sverrig, nåede vi i løbet af nogle faa Uger op paa et Oplag af »Frit Danmark« paa ca. 15.000 Stk. to Gange om Maaneden, distribueret over det halve af Jylland, alt det, der laa Nord for en Linie fra Aarhus-Silkeborg-Ringkøbing.

Det var et stort Arbejde, idet vi til at begynde med maatte maskinskrive og duplikere disse mange Blade, som nogle Gange var helt oppe paa 14-16 Sider.

Senere, da vi kom i Forbindelse med et Trykkeri, gik det lettere, nu var det kun Forsendelsen, der foregik fra min beskedne Stue. Men Spænding, Fare og Dramatik blev der nok af endda. Jeg husker saaledes en Gang under Transporten af Blade-

ne fra Trykkeriet og ned til mig - Trykkeriet laa »et Sted« paa Frederiksberg, og Transporten foregik paa den Maade, at den Mand, der vidste, hvor Trykkeriet laa, hentede Bladene i store Bundter og afleverede dem til vore Folk, der var posteret rundt om i Porte og Opgange, disse begav sig da en for en ad forskellige Veje ned til mig.

En blæsende kold og regnfuld Aften var en af Mænnene hoppet paa en Sporvogn, med samt sine Blade. Da han stod af ved Stoppestedet nærmest Søndergade 15, tabte han Pakken, og da den var godt vaad, resulterede det i, at alle Bladene flød ud over Fortovet. Det siger sig selv, at Manden forsvandt hurtigst muligt. Naa, selv om Bladene blev baade vaade og snavsede, har de jo nok gjort nogen Nytte alligevel, den stærke Blæst førte dem jo vidt omkring i Gaderne.

Duplikator, Skrivemaskine, Stencil, Papir og andet Tilbehør stod om Dagen i et Hjørne af Stuen dækket af en Skærm. Selv ikke mine Søkende anede, hvad der foregik. Det vil altsaa sige, Frede maatte jo før eller siden faa Færten af, at der foregik noget, med alle de Mennesker, der kom og gik hos mig, og det undrede ham jo ogsaa, at jeg trods de mange Kunder, blev mer og mer fattig. Til sidst maatte jeg jo ogsaa ty til ham om Hjælp baade med Raad og Daad, økonomisk saavel som direkte i Arbejdet, og paa denne Maade var vi altsaa med i det begge to til op over begge Ører.

Jeg havde i nogen Tid gaaet og tænkt paa at snakke lidt med Børge om at faa ham med ogsaa. Men Ansaret ved at drage flere med ind i det Syn-tes jeg ikke, jeg kunne bære. Nu havde jeg faaet Frede med, og Faren og Risikoen var jo stor.

Det fik jo ogsaa temmelig, ubehagelige Følger for Frede, hvad der gav Anledning til mange bitre Selvbekendelser. Jeg tror aldrig, jeg nogensinde vil opleve en saadan Fortvivlelse, Sorg og Anger, som den jeg følte, da jeg kom til Frøslev og mødte Frede og saa hans hærgede og magre Ansigt, efter de mange Uger i Arresten i Aarhus. Naa, men Problemet med Børge løste sig af sig selv paa en Maade, der vist nok var til lige stor Forbløffelse for os begge.

Børge stillede nemlig pludselig en Dag med en mig fuldkommen fremmed Mand og begyndte noget svævende en lang Søforklaring, der omsider mundede ud i, at man manglede et Sted at trykke »Aarhus Ekko«, da det nuværende Sted ikke mere var sikkert.

Jeg ved ikke, om min Forbløffelse over at konstatere, at han allerede var med i Arbejdet, var større end hans var, da jeg ganske roligt trak Skærmen til Side og viste dem, hvad der stod bag

den. Dette lille Intermezzo blev forøvrigt Indledning til et meget værdifuldt Samarbejde. I hvert Fald værdifuldt for mit Vedkommende, jeg har aldrig kendt Mage til den Mand, Børge der bragte mig, i Forbindelse med, Arbejdsmand Christian Nielsen, kaldet Danmarks Christian. Hans Vovemod, Opfindsomhed og Frækhed var eminent. Hvad han præsterede i Retning af at skaffe nødvendige Oplysninger og Hjælp i utallige vanskelige Situationer var forbavsende.

Faren for Opdagelse var jo altid til Stede og blev jo yderligere skærpet, da Hitler fandt paa at sende Gestapo-Folk til Danmark. Og Gang paa Gang maatte vi rydde hele Bulen, fordi vi havde faaet Nys om Gestaporazzia i Kvarteret.

Saaledes fik jeg en sen Aften, hvor jeg tilfældigvis var alene hjemme, gennem Forbindelser hos Gestapo og gennem før nævnte Danmarks Christian, Besked om, at Gestapo vilde holde Razzia i Søndergade samme Nat.

I første Øjeblik stod det hele fuldstændig stille for mig, og jeg saa allerede i Aanden det hele beslaglagt, vi havde paa dette Tidspunkt et stort Lager af illegale Bøger og Pjecer, der skulde sendes ud og sælges for at skaffe de nødvendige Pengemidler til Drift af Arbejdet. Modstandsbevægelsen var paa dette Tidspunkt meget vanskeligt stillet.

Men som saa ofte før viste der sig en Udvej. En af de Studenter, vi havde med, kom tilfældigvis forbi og kikkede indenfor, og han vidste, at »Dansk Samling« holdt Møde paa Hotel Ansgar, og vi fulgtes ad derned og fik fat i en Læge og fornødent Mandskab, og gik hjem og læssede det hele i hans Bil og fik det kørt bort. Et uhyre risikabelt Foretagende, vi maatte gaa mange Gange frem og tilbage over Gaarden og ud paa Gaden, hvor Vognen stod, og kun fordi det var en Læges Vogn, kunde den faa Lov at staa uantastet saa længe. Vi drog et Lettel-sens Suk, da den stoppet til Randen forsvandt ned ad Gaden. Jeg sov ikke hjemme den Nat.

Razzia blev der, og der blev arresteret en Masse Mennesker, men hos mig havde de ikke været.

Vi havde nu efterhaanden flyttet Sagerne frem og tilbage saa ofte, at Ledelsen fandt det uforvars- ligt at flytte tilbage igen, og man mente ogsaa, at jeg trængte til at faa Ferie og slappe lidt af, inden jeg skulde bruges til nye Opgaver, og det var jo ogsaa rart nok at faa konstateret, om jeg muligvis var i Søgelyset. Pausen blev dog meget kort. Der gik kun nogle faa Dage, før jeg fik en ny Anmodning. Og saa begyndte et nyt Afsnit af min illegale Virksomhed.

(Fortsættes i næste Nr.)

Da Kiv og Kævl fra to Herreder paadømtes i Hinge

Foran Rejsning af Mindesten for Herredstinget i Hinge for Lysgaard
og Hids Herreder

I en skøn Slugt ved Hinge Skov laa gennem flere hundrede Aar et idyllisk Bindingsværkshus. I 1918 forsvandt det. Som saa mange andre Huse faldt det for Tidens Udvikling, men i Dag begræder man i Hinge Sogn Tabet og betegner dets Nedrivning som en Skændselsgerning. Her var nemlig ikke Tale om et almindeligt Hus. Det var den Bygning, som fra 1688 til 1837 var Hjemsted for Herredstinget for Lysgaard og Hids Herreder, som uden Pietet blev revet ned, en Ejendom af historisk Interesse for Mennesker i Miles Omkreds. Her havde denne Egns Befolkning gennem Aarhundreder maattet møde op for at kræve deres Ret eller for at tage Konsekvensen af egne Brud paa Fællesskabets Love.

Da man i 1918 ikke længere fandt Bygningen egnet til Beboelse, var der ingen, der tænkte paa, at Bygningen af historiske Grunde burde bevares. Materialerne spredtes, af en Del af Ege tømmeret blev der saaledes et fortrinligt Lysthus. Det burde have været bevaret som et historisk Minde.

Gennem en halv Sned Aar har man arbejdet med den Tanke, at der nu, hvor Bygningen er borte, i det mindste paa det gamle Tinghus' Plads burde rejses en Sten til Minde om Bygningen. »Man« var i denne Forbindelse først og fremmest den historisk interesserede 79-aarige Gaardejer Peter Nielsen, Hedehusgaard. Han talte med den nuværende Sogneraadsformand, Lærer Stenholt, om Sagen og ønskede Tilladelse til ved Vejen ud for det Sted, hvor Tinghuset havde ligget, at rejse en Mindesten, og han mødte Velvilje, for Sogneraadsformanden, der selv er opvokset i Sognet, er ogsaa historisk interesseret og vilde gerne støtte.

Allerhelst vilde man have rejst en Sten paa netop den Plet, hvor Tinghuset har ligget, og hvor man endnu paaviser »E Tinghus Have« og Rester

at Brønden, men Ejeren af Arealet. kunde ikke gaa med hertil.

Sognets Beboere gav et Nap med

Den 8. Juli i Aar forelaa i Sogneraadet en Ansøgning fra Peter Nielsen om at faa bevilget Midler til Stenens Rejsning, og med det Ja, der her kom til at lyde, kom der Fart i Tingene. Sogneraadet gik med Glæde ind for Tanken om at støtte, men man ønskede dog ikke, det fuldt ud skulde være en kommunal Foranstaltning, man ønskede at se Udtryk for, at Sognets Beboere stod bag Tanken og vilde yde en Indsats. Det skete paa den Maade, at man gav en hjælpende Haand med Spader, Hakker, Staalwirer og Traktor, da den store Sten, som skulde rejses, blev transporteret fra dens Findested i Hinge Præstegaardsskov til en Plads ud for det Sted, hvor Tinghuset havde ligget. Man havde i Mellemtiden faaet en Ordning med Ejeren af Arealet med det gamle Tinghus' Plads, saa man fik Tilladelse til at laane et lille Hjørne ved Vejkanten ud for Tinghusstedet. Man slap saaledes for at rejse Stenen i selve Vejkanten. Der vil nu blive tinglyst Fredningsdeklaration paa Sten og Sted.

I sidste Øjeblik

Selvom man helst havde set, at Rejsningen at Stenen var sket paa selve det historiske Sted, er man dog tilfreds med, at det i det hele taget nu lykkes at rejse det historiske Minde. Paa de nuværende Generalstabskort staar anført det gamle Tinghus' Beliggenhed, men netop i Aar har man foretaget nye Opmaalinger til en Revision, og da Sporene af Tinghuset ikke mere er synlige, vil Navnet sikkert forsvinde af Kortene, og havde der ikke været historisk interesserede Mænd paa Egnen, som netop nu havde grebet ind, havde der været

Fare for, at Mindet om det gamle Tingsted helt var gaaet i Glemmebogen.

En smuk Sten

Der er iøvrigt en lille Pudsighed at notere i Forbindelse med Fundet af den Sten, der nu rejses. Sogneraadsformanden havde under Ture i Skoven fundet en Sten, som han fandt egnet til Formaalet. Da Sagen nu stod overfor sin Løsning, gennemgik Peter Nielsen Skoven fra A til Z for at finde en egnet Sten, og han kom hjem med Besked om, at han havde fundet een Sten, som var virkelig velegnet. Det viste sig at være den samme Sten, som Sogneraadsformanden havde fundet egnet, og den blev det. Det er en smuk Sten paa ca. 1 Kubikmeter, den er lidt trekantet i Formen og har forneden en Bue, saa den ved Rejsningen kommer til at staa som paa to Tæer. Den anbringes paa et solidt støbt Fundament, der beklædes med Sandstensbrud.

Paa Stenen har Stenhuggermester Sørensen, Kjellerup, indhugget følgende Inskription forfattet af Peter Nielsen:

I Slugten her laa det gamle
Tinghus for Lysgaard og Hids
Herred fra 1688 til 1837,
nedbrudt 1918

Kiv og Kævl, Liv forbitrer,
Lov og Ret, Liv og Eje værne,
skal vi leve vel i Dannevang.

Man mangler nu kun at faa Stenen rejst paa sin Sokkel, og derefter er der klar til Afsløringen. Under hvilke Former, det vil ske, er endnu ikke helt afklaret, men Sogneraadsformand Stenbolt og P. Nielsen, der har været Drivkraft i denne Sag, vil fjerne Dækket for Stenen. P. Nielsen vil antagelig fortælle lidt om Tinghusets Historie, og man haaber, at Sognets Beboere og maaske andre vil slutte op om Højtideligheden.

Laa ved Skellet mellem to Herreder

P. Nielsen, Hedehusgaard, har Gang paa Gang været nævnt i Forbindelse med denne Sag. Sogneraadsformanden, der har fortalt om Arbejdet for Stenens Rejsning, kan ikke nok understrege, at P. Nielsen har været den »onde Samvittighed«, som har ført Sagen frem, og P. Nielsen har Baggrund for at rejse Kravet om et

Værn om et historisk Minde, for ingen kender som han Hinge Sogns Historie. Slægternes Gang Aarhundreder tilbage har han gransket i Arkiverne og hermed ogsaa hele Sognets Udvikling. Om denne Sag, Herredstinget i Hinge, har han mange tæt beskrevne Ark, og AVISEN har bedt ham fortælle lidt om Tingets Historie. 1688 holdtes Ting under aaben Himmel rundt om i Herrederne en Gang ugentlig, men saa kom en Nyordning, hvorefter der oprettedes Herredsting fælles for to Herreder, og da Hinge ligger paa Skellet mellem Lysgaard og Hids Herreder, var det naturligt at henlægge Herredstinget hertil. Til første Herredsdommer udnævntes Frands Christensen, Holms Mølle, mens en Mand ved Navn Jens Andersen blev Retskskriver med Instruks om »Ord for Ord og ej fra løst Papir at indføre, hvad der blev sagt i Retten«. Første Retsmøde holdtes 19. Marts 1688.

Det er, hvad Peter Nielsen i korte Træk kan sige om Herredsrettens Oprindelse.

Lerklinede Vægge og Lyngtag

Om Bygningen beretter han: Det var en Bindingsværksbygning med lerklinede Vægge. Taget var tækket med Lyng, Gulvene var stenpikkede. Antagelig har Huset oprindeligt staaet paa en anden Plads. Under alle Omstændigheder har det ikke været nybygget til Formaalet, for allerede 17 Aar efter, at det var taget i Brug til Herreds-ting, viste en Skønsforretning alvorlige Mangler ved Bygningen. I gamle Papirer er der fundet en Opgørelse herover, som opremser ialt 47 Forhold, som bør rettes. Arbejdet androg dog ikke mere end 37 Rd. og 5 Sk., men skønt det har været yderst paakrævet, blev det dog udsat.

I Husets vestlige Ende var Tingstuen, der var 8x10 Alen, i hele Husets Bredde, derefter fulgte en lille Forgang og ved Siden af denne to Fag til Beboelse for den Mand, der passede Huset, og endelig fulgte i Husets østre Ende et lille Kammer, som anvendtes til hemmelige Forhandlinger under Retssager. Ved et nyt Syn to Aar senere var Forfaldet saa stor, at man nu anslog Reparationerne til at ville koste 49 Rigsdaler. Man skulde blandt andet bruge 28 Favne Lyng til Taget og 260 Lægter. 1763 paapegede Synet, at der var Brug for en Ombygning, og da denne var færdig, var Huset udvidet med 2 Fag, der var bygget Stald med Plads til 8 Heste, og Lervæggene var erstattet med

Murstensvægge. 16 Aar senere var det helt galt med Taget, Spærene kunde ikke bære Lyngen, og der blev da lagt Halm op. Paa det daværende Tidspunkt fremgik det af Papirerne, at Huset beboedes af en gammel Hyrde ved Navn Markmand.

Forsøg paa Flytning til Højbjerg

Omkring 1790 var der stærke Bestræbelser i Gang for at faa TingStedet flyttet bort fra Hinge til Højbjerg. Det fremgik af Skrivelser til Rigskanselliet, at Bygningen var forfalden og slet indrettet, og at man fandt, at det havde en ubejlejlighelighed, mens Højbjerg skulde være velbeliggende for Hids og Lysgaard Herreders Befolkning.

Det lykkedes en kort Periode at faa Retten flyttet til lejede Lokaler i Højbjerg, men længe varer det ikke, inden en ny Skrivelse til Det kongelige danske Kancelli beretter om, at den største Lods-ejer og en Del af Almuen modsætter sig Flytningen, og at Proprietær Fischer tilbyder »at forøge og reparere Bygningen og dertil give 200 Rd.« Det fremgaar endvidere af Skrivelsen, at man nu ved at se paa Kortet har hittet ud af, at det var noget Sludder, at Højbjerg havde en god Beliggenhed for de to Herreder, idet det i Indstillingen hedder, at Tingstedet bør forblive i Hinge, »da det efter Kortet er mere bekvemt«. Derved blev det.

Niels Blicher om et Besøg i Retten

14. September 1790 stod Herredstedet nybygget med teglsten, men helt fri for Kritik var Stedet dog ikke. Det fremgaar saaledes af en Beskrivelse, som Digteren St. St. Blichers Far, Præsten Niels Blicher, har givet i sin jydsk Topografi. Han fortæller heri, hvorledes han tvende Gange »helt uden egen Skyldt« har maattet møde i

Herredstinget, som han finder ligger vel meget i den Østre smalle Ende af Herredet. Bygningen ligger smukt i Skoven og er bygget godt af Niels Fischer, Allinggaard, der vel bygger saa godt som ingen anden Jorddrot i Landet, men saa kommer Niels Blicher med sine kritiske Bemærkninger, idet han fortæller, at skønt Tinget ligger midt i Skovens Overflødighed, var der intet Brænde; saa man maatte beholde Overtøjet paa. Indtil Nybygningen havde der iøvrigt ikke været nogen ovn i Retslokalet.

Om Retshandlingen beretter Niels Blicher: Ingen Uorden fandt Sted eller tillodes. De tilstede-værende havde blottede Hoveder, ingen talte højt eller røg Tobak. Man kunde have Ønsket Retshandlingen indledt med en andægtig Bøn...

Den Flytning bort fra Hinge, som forsøgte i 1790, blev fuldført i 1837, hvor den befolkningsmæssige Udvikling i Herrederne havde gjort Flytning naturlig.

Lillejuleaften 1836 fandt sidste Retshandling Sted i Tinghuset i Hinge, og 13. Januar 1837 sattes Retten i Hørup i den Bygning, hvor Valgmenighedspræsten nu bor.

Mange Slægtleds Strid har det nu forsvundne Tingsted i Hinge været Vidne til. Fra smaa Tvistigheder om Hegnsskel til en Mordsag i Hinge er blevet paadømt her. To Herreders Kiv og Kævl har passeret Revy, et Afsnit af Historien, som fortjener at mindes, hvorfor der er al mulig Grund til at paaskønne det Initiativ, der er taget til Rejsning af Mindestenen for Tingstedet.

Nør -

(Silkeborg Avis 28. Oktober 1952.)'